

Julian Dunajewski (1821–1907), ekonomista i najlepszy minister skarbu c.k. monarchii

Autor: **Damian Koniarek**

Pierwszy to w historii Austrii wypadek oddania Polakowi w zarząd finansów, w nadziei że je uprości i wzmoże¹.

Julian Dunajewski urodził się w Stanisławowie, dzieciństwo i młodość spędził jednak w Nowym Sączu — w tym samym mieście, w którym urodził się twórca Austriackiej Szkoły Ekonomii Carl Menger. Co ciekawe, możliwe, że obaj ekonomiści dobrze się znali, bowiem w 1867 r. kiedy Dunajewski pełnił funkcję prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, a wcześniej dziekana Wydziału Prawa, Menger uzyskał na tej uczelni stopień doktora prawa.

Dunajewski, po studiach we Lwowie, Wiedniu i obronie doktoratu w Krakowie, rozpoczął pracę jako wykładowca nauk politycznych, prawa karnego i statystyki, wkrótce jednak władze austriackie uznały, że jest „niebezpiecznym rewolucjonistą”, naukowcem „bratającym się ze słuchaczami”, co na pewien czas utrudniło mu otrzymanie nominacji na profesora. Władze, próbujące kontrolować nawet jego życie osobiste, określiły jego małżeństwo jako akt wrogi rządowi. Żoną Juliana została w 1853 roku Elżbieta Estreicherówna, córka Alojzego, ze znanej patriotycznej rodziny krakowskiej.

Wkrótce minister oświaty Leon Thun, doceniając nieprzeciętny talent Dunajewskiego, mianował go profesorem na Akademii Prawa w Bratysławie. Po powrocie do Krakowa w 1861 r. rozpoczął pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim, przechodząc po latach przez różne stanowiska (prodziekana, dziekana i rektora).

W 1880 roku po raz pierwszy w historii monarchii austro-węgierskiej mianowano Polaka ministrem skarbu. Wybór Juliana Dunajewskiego na to stanowisko był dowodem uznania jego kompetencji i doskonałego przygotowania merytorycznego.

Pozostał na tym stanowisku przez 11 lat. Udała mu się niełatwa sztuka zrównoważenia budżetu. Jak napisał o tym Stanisław Głąbiński, Dunajewski

¹ *Tygodnik Ilustrowany*, 10.07.1880, nr 237, s. 17.

osiągnął to rozumną i oszczędną gospodarką budżetową, przezorną polityką walutową i reformami podatkowymi. Osiągnął nie tylko równowagę, ale także nadwyżkę w budżecie! „Przez utrzymanie zakazu wybijania monety srebrnej obiegowej na rachunek prywatny w mennicy państwowej podniósł kurs waluty austriackiej ponad wartość srebra o przeszło 20%, przez co zwiększył siłę kupna dochodów skarbowych, zapobiegł zwwyżce cen rynkowych i przygotował reformę waluty na złotą”².

Po Dunajewskim ministerstwem skarbu kierowali inni Polacy: Leon Biliński, Witold Korytowski, Seweryn Kniaziółcki czy Wacław Zaleski. Piastowali oni to stanowisko na przemian z wybitnym ekonomistą i współtwórcą szkoły austriackiej ekonomii Eugenem Böhm-Bawerkiem, który kontynuował politykę polskiego ministra skarbu.

Ciekawe są poglądy Dunajewskiego na: „rentę z kapitału i z ziemi, którą uważał za wynagrodzenie wartości, przy wymianie dóbr dzisiejszych, więcej wartościowych na późniejsze, jako mniej wartościowe”³. Poglądem tym wyprzedził on Böhm-Bawerka o 20 lat. Według Dunajewskiego renta to „różnica między wartością kapitału dzisiejszą a późniejszą”. Był zwolennikiem poglądów Ludwika Wołowskiego na walutę kruszcową i popularyzatorem traktatu Mikołaja Kopernika „O monecie”. Sprzeciwiał się etatyzmowi, robiąc wyjątek tylko dla kolei.

Pisał mało, skupiając się na działaniu. Treść jego uniwersyteckich wykładów znamy dzięki skryptowi, który sporządził jeden z jego studentów. Opublikowano go w 1935 r. We wstępie do zbioru wykładów przeczytać możemy następujące słowa: „Dunajewski jest uczniem szkoły klasycznej i liberalnej, jest gorliwym obrońcą jej poglądów i haseł. Wierzy w istnienie niezmiennych praw naturalnych, które stwarzają harmonię interesów i równowagę sił ekonomicznych. [...] Interes prywatny, pobudzający każdego do pracy – powiada Dunajewski — lepszym jest przewodnikiem od ustawy, która niby kosztowna machina działa kosztownie, a nieraz może więcej popsuć niż naprawić.

² Polski Słownik Biograficzny, T.V, s. 465-468, Kraków 1939.

³ Ibidem.

Wolność gospodarcza jest tedy najtańszym, najprostszym i najcelowszym ustrojem gospodarczym i jest istotnym warunkiem pełnego rozwoju sił gospodarczych⁴.

Jego portret do dziś wisi w budynku parlamentu w Wiedniu.

Linki z tekstami o Dunajewskim:

<http://bcul.lib.uni.lodz.pl/dlibra/publication?id=1584&tab=3>

oraz z jego wykładami w książce *Wykład ekonomii politycznej*:

<http://zasoby.kangur.uek.krakow.pl/djvu/index.php?kat=4941&col=ksiazki>

Dostęp: listopad 2014.

⁴ J. Dunajewski, *Wykład ekonomii politycznej*, s. VII, Kraków 1935.